

RAPORT I VEÇANTË

për gjendjet e konstatuara në financimin e
fushatës zgjedhore për zgjedhjen e
Presidentit të Republikës së Maqedonisë
së Veriut 2024

Gusht 2024

Të nderuar,

Në përputhje me përgjegjësinë tonë ligjore dhe angazhimin për transparencë, Komisioni shtetëror për parandalimin e korrupsionit ka përgatitur këtë raport me qëllim të informimit të Kuvendit për situatën në lidhje me Zgjedhjet presidenciale 2024.

Qëllimi i këtij raporti është të sigurojë një analizë të plotë dhe objektive të të gjitha aspekteve dhe aktiviteteve përkatëse që lidhen me procesin zgjedhor, me theks të veçantë në rastet e mundshme të korrupsionit, konflikteve të interesit dhe parregullsive të tjera që mund të ndikojnë në integritetin e zgjedhjeve.

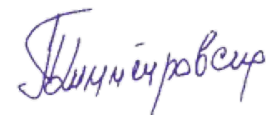
Raporti është rezultat i hulumtimit dhe monitorimit tonë të hollësishëm të procesit zgjedhor. Qëllimi është të identifikojë çdo sfidë dhe dobësi të mundshme që mund të dëmtojë legjitimitetin e zgjedhjeve, si dhe të propozojë masa dhe rekomandime konkrete për tejkalimin e tyre. Këto masa synojnë të sigurojnë transparencë dhe drejtësi në procesin zgjedhor, i cili është kyç për ruajtjen e standardeve demokratike dhe besimin e qytetarëve në institucionet zgjedhore.

Me dorëzimin e këtij raporti, Komisioni shtetëror për parandalimin e korrupsionit përmbush detyrimin e tij për të informuar rregullisht dhe objektivisht Kuvendin dhe publikun për situatën dhe progresin në fushën e parandalimit të korrupsionit dhe promovimit të procesit zgjedhor.

Presim që gjetjet dhe rekomandimet tona të kontribuojnë në përmirësimin e procesit zgjedhor dhe të ndihmojnë në krijimin e një mjedisi zgjedhor të drejtë dhe transparent.

Me respekt,

Kryetar
Tatjana Dimitrovska

PËRMBLEDHJE

Raporti i veçantë për situatat e përcaktuara në financimin e fushatës zgjedhore për zgjedhjen e Presidentit të Republikës së Maqedonisë së Veriut 2024 nga Komisioni shtetëror për parandalimin e korrupsionit është një pasqyrë gjithëpërfshirëse e aspekteve financiare të procesit zgjedhor, duke u përqendruar në veçanti në të ardhurat, shpenzimet dhe kornizën ligjore në lidhje me financimin e fushatave zgjedhore.

Ky dokument ofron një analizë të detajuar të flukseve financiare, dobësive të identifikuara, dhe masave të propozuara për përmirësimin e transparencës dhe efikasitetit të aktiviteteve zgjedhore, si dhe përmirësimin e rolit të Komisionit shtetëror për parandalimin e korrupsionit në luftën kundër korrupsionit, nëpërmjet trajtimit efektiv të rasteve dhe zbatimit të masave për rritjen e transparencës dhe llogaridhënies ndaj qytetarëve.

Komisioni shtetëror për parandalimin e korrupsionit ka arritur sukses të konsiderueshëm në luftën kundër korrupsionit. Komisioni ka treguar efikasitet dhe vendosmëri në trajtimin e rasteve të parregullsive në lidhje me fushatën zgjedhore. Ky raport flet për rastet që u përpunuan, të cilat rezultuan në vendosjen e sanksioneve të duhura dhe marrjen e masave ndaj personave përgjegjës.

Komisioni shtetëror për parandalimin e korrupsionit, përmes aktiviteteve të tij, forcoi rolin e tij si autoritet mbikëqyrës dhe kontribuoi ndjeshëm në rritjen e besimit në procesin zgjedhor. Secila procedurë u krye në mënyrë transparente, e cila siguroi llogaridhënie dhe përgjegjësi më të madhe nga ana e aktorëve politikë. Kjo nxjerr në pah progresin e Komisionit shtetëror për parandalimin e korrupsionit në krijimin e një procesi zgjedhor të drejtë dhe me integritet duke zvogëluar rreziqet e aktiviteteve korruptive.

Raporti detajon mangësi të shumta në kornizën ligjore dhe administrative që rregullon procesin zgjedhor dhe financimin e fushatave zgjedhore në Republikën e Maqedonisë së Veriut. Pavarësisht ekzistencës së legjislacionit, probleme të rëndësishme në zbatim krijojnë rrezik për korrupsion. Kjo është veçanërisht e theksuar në zbatimin joadekuat të dispozitave ligjore, gjë që çon në një rrezik në rritje të keqpërdorimit të mjeteve financiare. Procedurat administrative, si raportimi i donacioneve dhe shpenzimeve nga partitë politike, janë gjykuar si shumë komplekse dhe joefikase, duke çuar në rritjen e shpenzimeve administrative dhe prolongimeve. Reformimi i këtyre proceseve është i nevojshëm për të arritur efikasitet më të madh dhe për të zvogëluar mundësitë për korrupsion.

Raporti thekson nevojën për të forcuar sistemet e monitorimit dhe mbikëqyrjes për të siguruar transparencë dhe llogaridhënie më të madhe në financimin e fushatave zgjedhore. Menaxhimi financiar është një sfidë serioze, por suksesi i KSHPK-së në luftën kundër korrupsionit dhe trajtimin e parregullsive është i dukshëm dhe i rëndësishëm pavarësisht nga të gjitha sfidat. Komisioni shtetëror për parandalimin e korrupsionit rekomandon vendosjen e mekanizmave të rinj për monitorimin e të ardhurave dhe shpenzimeve, si dhe riorganizimin e proceseve administrative për menaxhim më efikas të burimeve dhe zvogëlimin e mundësive për korrupsion.

Ky raport është një dokument i rëndësishëm që ofron një pasqyrë të qartë të gjendjes së financimit të fushatës zgjedhore në Maqedoninë e Veriut në vitin 2024. Përmes një rishikimi të detajuar të të ardhurave, shpenzimeve dhe kuadrit ligjor, raporti thekson nevojën për reforma dhe përmirësime që do të sigurojnë një proces zgjedhor të drejtë dhe transparent në të ardhmen.

PËRMBAJTJA

1	Hyrje	1
2	Rregullativa ligjore	2
3	Kompetenca gjatë procesit zgjedhor	3
	3.1. Aktivitete para fillimit të fushatës zgjedhore	4
	3.2. Aktivitete gjatë fushatës zgjedhore	4
4	Të dhëna nga raportet financiare	7
	4.1. Të ardhura	7
	4.1.1. Të ardhura për reklamim të paguar politik	9
	4.1.2. Të ardhura të tjera za reklamim të paguar politik	12
	4.2. Shpenzime	13
	4.2.1. Shpenzime për reklamim të paguar politik	15
	4.2.2. Shpenzime të tjera	17
5	Vendime në kompetencë të KSHPK-së	17
	5.1. Lëndë në bazë të raportimeve	18
	5.2. Lëndë të iniciuara me vetiniciativë	18
	5.3. Lëndë të formuara pas pranimit të ankesës	18
6	Raportim financiar	21
7	Dobësitë e Kodit zgjedhor	24
8	Konkluzion	25

PROCESI ZGJEDHOR

Zgjedhjet presidenciale 2024

FILLIMI I FUSHATËS
ZGJEDHORE

04.04.2024

KANDIDATË PËR
ZGJEDHJEN E PRESIDENTIT

7

ZGJEDHJET RAUNDI I I-RË

24.04.2024

ZGJEDHJET RAUNDI I II-TË

08.05.2024

RAPORTI FINANCIAR I
PËRGJITHSHËM
RAUNDII I-RË

23.06.2024

RAPORTI FINANCIAR I
PËRGJITHSHËM
RAUNDI I II-TË

10.07.2024

1. Hyrje

Çdo cikël zgjedhor sjell sfida në menaxhimin e burimeve publike dhe veprimtarinë e institucioneve shtetërore. Për të parandaluar korrupsionin dhe keqpërdorimin e mjeteve publike, është e rëndësishme të zbatohet mbikëqyrja dhe harmonizimi me kufizimet e parashikuara në legjislacion. Në këtë drejtim, KSHPK-ja ka një rol kyç në sigurimin e ligjshmërisë, objektivitetit dhe transparencës së aktiviteteve që zhvillohen gjatë periudhës zgjedhore.

Fushata zgjedhore është një proces që shkakton drejtpërdrejt shpenzimin e mjeteve financiare nga pjesëmarrësit në fushatën zgjedhore dhe ka ndikim në formimin e vetëdijes për zgjedhjen e një kandidati të veçantë në mesin e elektoratit. Prandaj, ligjshmëria e burimeve të financimit të fushatës dhe ligjshmëria e mënyrës në të cilën ato shpenzohen nga pjesëmarrësit e fushatës zgjedhore janë të rëndësishme si parakusht themelor për konkurrencë të ndershme politike midis aktivistëve të fushatës zgjedhore.

KSHPK-ja, duke vepruar në përputhje me kompetencat e përcaktuara me Ligjin për parandalimin e korrupsionit dhe konfliktit të interesave dhe Kodin zgjedhor, u angazhua në mënyrë aktive në parandalimin e korrupsionit gjatë procesit zgjedhor për zgjedhjen e Presidentit të Republikës së Maqedonisë së Veriut 2024.

KSHPK-ja merr masa për parandalimin e korrupsionit duke monitoruar performancën financiare të pjesëmarrësve në fushatën zgjedhore. Kreu IV – Parandalimi i korrupsionit në politikë të Ligjit për parandalimin e korrupsionit dhe konfliktit të interesave, rregullon procedurat dhe masat që ndërmerr komisioni për parandalimin e keqpërdorimeve në lidhje me financimin e fushatës zgjedhore, menaxhimin e të mirave publike dhe mjeteve publike gjatë procesit zgjedhor. Këto aktivitete fillojnë nga momenti i shpalljes së zgjedhjeve deri në përfundimin e tyre.

Në kuadër të kompetencave të saj ligjore, KSHPK-ja ka vendosur bashkëpunim me Komisionin shtetëror të zgjedhjeve, Agjencinë për shërbime mediatike audio dhe audiovizuale, Regjistrin qendror të Republikës së Maqedonisë së Veriut, Ministrinë e punëve të brendshme, Qendrën e Kleringut të sistemeve ndërbankare, si dhe me organet dhe institucionet e tjera shtetërore, me qëllim të sigurimit të të dhënave dhe krijimit të regjistrave për të gjithë pjesëmarrësit e regjistruar në fushatën zgjedhore. Të dhënat e siguruara përdoren gjatë procedimit të lëndëve brenda kompetencës së komisionit. Me publikimin e njoftimeve me sugjerimin e kufizimeve ligjore që zbatohen për të gjitha organet dhe institucionet shtetërore gjatë procesit zgjedhor, KSHPK-ja informon të gjitha subjektet përkatëse për detyrimet dhe kufizimet ligjore, me qëllim parandalimin e keqpërdorimeve të mundshme dhe veprimeve korruptive.

Me këto aktivitete, KSHPK-ja siguron parandalimin që procesi zgjedhor të zhvillohet në mënyrë transparente dhe të ligjshme, duke parandaluar çdo formë të korrupsionit dhe keqpërdorimit të mjeteve dhe të mirave publike.

Me qëllim të mundësimin të cilësisë më të lartë në qasjen në përgatitjen e këtij raporti, KSHPK-ja bashkëpunoi dhe mori mbështetje dhe ndihmë nga Fondacioni ndërkombëtar për sisteme zgjedhore (IFES), Shoqata për hulumtim dhe analizë ZMAI, në kuadër të aktiviteteve të projektit "Monitorimi i keqpërdorimit të mundshëm të burimeve shtetërore gjatë zgjedhjeve", me mbështetjen e Institutit kombëtar demokratik (NDI) dhe Fondacionit kombëtar për demokraci (NED) të SHBA-ve, me qëllim të bashkimit të njohurive dhe praktikës së punonjësve të KSHPK-së me ekipet e tyre të ekspertëve, për çka shprehim mirënjohjen tonë të veçantë.

Kontributi i dhënë nga KSHPK-ja në parandalimin e korrupsionit në procesin zgjedhor është thelbësor, duke investuar në sisteme dhe procese që mbrojnë integritetin e institucioneve, sigurojnë përdorimin e përgjegjshëm të mjeteve publike dhe promovojnë raportim të besueshëm dhe transparent.

2. Rregullativa ligjore

Zgjedhjet presidenciale në Republikën e Maqedonisë së Veriut rregullohen me Kushtetutën e Republikës së Maqedonisë së Veriut, Kodin zgjedhor, Ligjin për financimin e partive politike, Ligjin për parandalimin e korrupsionit dhe konfliktit të interesave, Kodin penal dhe aktet nënligjore të Komisionit shtetëror zgjedhor.

Kompetencat dhe veprimet e Komisionit shtetëror për parandalimin e korrupsionit rregullohen me Ligjin për parandalimin e korrupsionit dhe konfliktit të interesit. Ky ligj përcakton aktivitetet e Komisionit shtetëror për parandalimin e korrupsionit në politikë, i cili përfshin monitorimin, kontrollin dhe zbulimin e parregullsive, si dhe marrjen e masave ndaj personave përgjegjës nëse përcaktohet se mjetet buxhetore ose komunale përdoren për financimin e fushatës zgjedhore ose nëse financimi buron nga burime të paautorizuara ose anonime.

Përveç zbatimit të Ligjit për parandalimin e korrupsionit dhe konfliktit të interesit, Komisioni shtetëror për parandalimin e korrupsionit është i detyruar të ndjekë rregullat e përcaktuara në Kodin zgjedhor dhe Ligjin për financimin e partive politike. Këto ligje rregullojnë mënyrën e veprimit të institucioneve shtetërore dhe komunale, rregullat për financimin e fushatave zgjedhore, mënyrën e zhvillimit të fushatave zgjedhore, transparencën, llogaridhënien dhe financimin e partive politike.

Në datën 7 mars 2024, pas shpalljes së zgjedhjeve, Kodi zgjedhor pësoi ndryshime të reja. Megjithatë këto ndryshime u mbështetën nga partitë në pushtet dhe opozitë dhe përfshinë disa rekomandime teknike nga Komisioni shtetëror i zgjedhjeve, ato u miratuan në një procedurë të shkurtuar që nuk lejonte debat të mirëfilltë publik. Këto ndryshime eliminuan kërkesat për mbajtjen e një dokumenti të vlefshëm identifikimi personal për të mbajtur një vend në listën e votuesve, ndryshuan formulën për përcaktimin e numrit të nënshkrimeve në mbështetje të kandidatëve, forcuan mbrojtjen e të dhënave për regjistrimin e votuesve dhe përcaktuan afate për zgjidhjen e kontesteve zgjedhore. Përveç kësaj, u mundësua përdorimi i dokumenteve personale të skaduara në ditën e zgjedhjeve dhe u specifikua rendi i kandidatëve në fletëvotimin për zgjedhjet parlamentare.

Vonesat në ndryshimet e kuadrit ligjor dhe mungesa e debatit të duhur publik mund të rezultojë në destabilizimin e procesit zgjedhor dhe në rrënimin e sigurisë ligjore. Presidenti i Republikës zgjidhet drejtpërdrejt për një mandat pesëvjeçar nga një njësi zgjedhore në të gjithë vendin. Nëse asnjë kandidat nuk merr më shumë se gjysmën e votave nga të gjithë votuesit e regjistruar, raundi i dytë mbahet midis dy kandidatëve më të mirë dy javë më vonë. Ligji kërkon që njësitë zgjedhore të përfaqësojnë afërsisht një numër të barabartë të votuesve të regjistruar, me devijime deri në pesë për qind të numrit mesatar të votuesve për njësi zgjedhore. Kufijtë e njësisve zgjedhore mund të ndryshohen vetëm me ndryshimin e Kodit zgjedhor ndërsa para këtyre zgjedhjeve nuk është kryer asnjë vlerësim i barazisë së votave midis njësisve zgjedhore.

3. Kompetencat gjatë procesit zgjedhor

Komisioni shtetëror për parandalimin e korrupsionit (KSHPK) ka një rol të rëndësishëm në sigurimin e ligjshmërisë dhe transparencës së procesit zgjedhor. Në përputhje me dispozitat e Ligjit për parandalimin e korrupsionit dhe konfliktit të interesit dhe nenit 8-a dhe nenit 8-b të Kodit zgjedhor, KSHPK-ja ndërmerr masa dhe aktivitete për të kontrolluar ligjshmërinë në financimin e fushatës zgjedhore dhe menaxhimin e mjeteve publike.

KSHPK-ja merr masa parandaluese duke informuar në mënyrë të qartë dhe të saktë autoritetet shtetërore dhe institucionet për kufizimet ligjore (ndalimet) që zbatohen gjatë procesit zgjedhor, gjë që kontribuon në veprimin në përputhje me normat ligjore. KSHPK-ja monitoron në mënyrë proaktive procesin zgjedhor, duke organizuar burimet e saj në dispozicion për të monitoruar dhe mbikëqyrur ligjshmërinë e procesit zgjedhor dhe menaxhimin e mjeteve publike. Kur ekziston dyshimi i arsyeshëm për shkelje të dispozitave ligjore, KSHPK-ja heton dyshimet, hap raste, vepron mbi to, duke njoftuar autoritetet kompetente, me iniciativa për ndërmarrjen e masave përkatëse.

KSHPK-ja organizon me sukses burimet e saj për të monitoruar ligjshmërinë e aktiviteteve të të gjitha palëve të interesuara në procesin zgjedhor. Ky aktivitet përfshin kontrollin e financimit të fushatës zgjedhore, keqpërdorimin e mjeteve buxhetore, ndalimin e investimeve të reja dhe pagesave të jashtëzakonshme, si dhe parandalimin e përdorimit të burimeve të paligjshme të financimit. KSHPK-ja vazhdimisht punon për të zbuluar keqpërdorimet dhe shkeljet, gjë që është thelbësore për ruajtjen e integritetit të procesit zgjedhor.

Aktivitetet parandaluese të KSHPK-së përfshijnë publikimin e njoftimeve mbi kufizimet ligjore të procesit zgjedhor, të cilat kanë një rol të rëndësishëm në informimin e organeve dhe institucioneve shtetërore. Këto aktivitete kontribuojnë në uljen e mundësive për shkelje të dispozitave ligjore dhe rritjen e ndërgjegjësimit për detyrimet e personave përgjegjës.

KSHPK-ja, në përputhje me procedurat ekzistuese, vepron mbi raportimet e parregullsisë të mundshme zgjedhore. Theksojmë se një numër i konsiderueshëm i raportimeve janë dorëzuar nga parashtrues të njohur, gjë që tregon nevojën për të inkurajuar më tej publikun të raportojë parregullsitë.

Për KSHPK-në është thelbësore që pas vendimeve dhe iniciativave të paraqitura në lidhje me raportimet, institucionet kompetente të ndërmarrin veprime specifike dhe të përshtatshme, të cilat përfshijnë fillimin e hetimeve, zbatimin e sanksioneve ose masave të tjera ligjore dhe menaxhuese që janë të nevojshme për zgjidhjen e problemeve të raportuara.

Për shkak të boshllëqeve ligjore në legjislacion, KSHPK-ja përballet me kufizime gjatë veprimit të saj, siç janë mungesa e sanksioneve kundërvajtëse për mos dorëzimin e të dhënave nga institucionet shtetërore, gjë që sugjeron nevojën për ndryshime në ligji, për të mundësuar një menaxhim më efikas të procedurave dhe sanksioneve.

Publikimi i informacioneve për institucionet që nuk kanë dorëzuar të dhëna dhe transparenca e procedimit të KSHPK-së janë thelbësore për ndërtimin e besimit të publikut, gjë që kontribuon në promovimin e llogaridhënies dhe mbështetjen e përpjekjeve të KSHPK-së për parandalimin e keqpërdorimeve.

KSHPK-ja luan një rol kyç në parandalimin e korrupsionit dhe keqpërdorimin e burimeve publike gjatë zgjedhjeve. Masat parandaluese, monitorimi aktiv dhe reagimi proaktiv ndaj dyshimeve janë baza e strategjisë së saj për sigurimin e ligjshmërisë dhe transparencës në procesin zgjedhor. Menaxhimi proaktiv i rrezikut dhe shkeljet janë thelbësore për ruajtjen e integritetit të procesit zgjedhor.

Objekti i analizës së KSHPK-së:

- **analiza e llojeve të burimeve të financimit** - vlerësimi i legjitimitetit dhe transparencës së burimeve të financimit të partive politike, me qëllim përcaktimin nëse mjetet financiare janë marrë në përputhje me rregulloret ligjore;
- **kontrolli i shumës së donacioneve** - kontrolli i shumave të donacioneve, me theks të veçantë në përputhshmërinë e tyre me kufizimet ligjore dhe rreziqet e mundshme të korrupsionit;
- **mbikëqyrja e financimit me mjete të buxhetit** - shqyrtimi i përdorimit të mjeteve buxhetore gjatë fushatës zgjedhore, me qëllim përcaktimin nëse ato janë përdorur në mënyrë racionale dhe të ligjshme;
- **kontrolli i shpenzimeve gjatë fushatës zgjedhore** - verifikimi i shpenzimeve të përgjithshme të kryera gjatë fushatës zgjedhore dhe respektimi i kufizimeve ligjore të parashikuara;
- **vlerësimi i transparencës së përdorimit të mjeteve financiare** - mbikëqyrja e shpalljes publike të donacioneve të marra dhe identiteti i donatorëve, si dhe raportimi i totalit të mjeteve financiare të marra dhe të shpenzuara nga pjesëmarrësit në fushatën zgjedhore, me qëllim sigurimin e llogaridhënies publike;
- kontrollin e afateve ligjore për përgatitjen dhe dorëzimin e **raporteve financiare**, përkatësisht monitorimin nëse raportet financiare për të ardhurat dhe shpenzimet në llogarinë e fushatës zgjedhore janë përgatitur në përputhje me afatet ligjore dhe formularët e përcaktuar, si dhe dorëzimin e tyre në institucionet kompetente dhe
- publikimi i raporteve financiare në faqet e internetit të institucioneve kompetente - kontrolli nëse raportet financiare publikohen në faqet e internetit të institucioneve kompetente, me qëllim të promovimit të transparencës dhe zvogëlimit të mundësisë së korrupsionit.

Në çdo proces zgjedhor, pjesëmarrësit në procesin zgjedhor duhet të regjistrohen si person juridik pranë autoriteteve kompetente, të regjistrojnë llogaritë e transaksioneve, afatet për hapjen dhe mbylljen e tyre dhe bazën ligjore për paraqitjen e të ardhurave dhe shpenzimeve.

Një qasje e tillë është thelbësore për të siguruar integritetin, llogaridhënien dhe transparencën në financimin e fushatave zgjedhore, duke kontribuar kështu në minimizimin e rreziqeve të korrupsionit dhe keqpërdorimit të mjeteve publike.

3.1. Aktivitete para fillimit të fushatës zgjedhore

Në kuadër të masave parandaluese, KSHPK-ja ka krijuar një praktikë në faqen e saj të internetit të publikojë **deklaratë për shtyp** ku shpjegon kufizimet ligjore për të gjitha organet dhe institucionet shtetërore gjatë procesit zgjedhor. Ky njoftim përfshin ndalimet ligjore të përcaktuara në nenet 8-a dhe 8-b të Kodit zgjedhor, si dhe nenet 34 dhe 36 të Ligjit për parandalimin e korrupsionit dhe konfliktit të interesit. Në njoftim theksohet se KSHPK-ja do të monitorojë të gjithë procesin zgjedhor dhe kur ekziston dyshimi i arsyeshëm për shkelje të ligjit, do të hetojë këto dyshime, do të informojë autoritetet kompetente dhe do të kërkojë marrjen e masave të duhura brenda kompetencave të tyre. Gjithashtu theksohet se respektimi i këtyre kufizimeve ligjore është përgjegjësi e personave përgjegjës në organet shtetërore dhe subjektet e tjera, dhe në rast të shkeljeve dhe keqpërdorimeve të përcaktuara, KSHPK-ja do të marrë masa dhe veprime në përputhje me dispozitat ligjore.

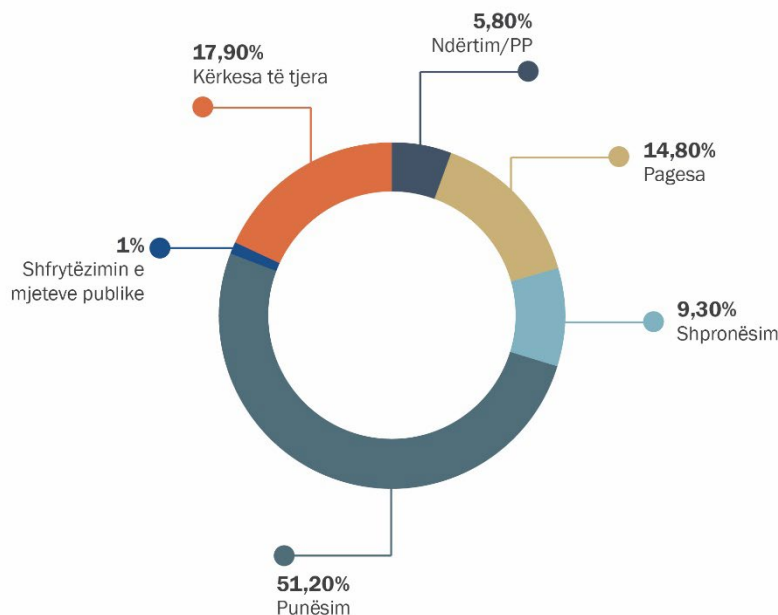
3.2. Aktivitete gjatë fushatës zgjedhore

Çdo cikël zgjedhor, organet shtetërore, institucionet, organet në nivel qendror dhe lokal i paraqesin KSHPK-së **kërkesë për mendim** se si mund të marrin vendime pozitive në lidhje me punësime, ngritje në detyrë, kryerjen e procedurave disiplinore, fillimin e ndërtimit të objekteve, shpronësimin e pronës dhe aktivitete të ngjashme, për të cilat në përputhje me nenin 8-a të Kodit zgjedhor dhe nenin 34 të KSHPK-së ka kufizime gjatë periudhës zgjedhore.

Gjatë periudhës zgjedhore të zgjedhjeve presidenciale, KSHPK-ja vazhdimisht ka theksuar detyrimin që personat përgjegjës të respektojnë kufizimet dhe ndalesat gjatë periudhës zgjedhore.

Gjatë fushatës zgjedhore janë pranuar 291 kërkesa për mendim. Me qëllim monitorimin dhe sigurimin që ligjet të zbatohen në mënyrë korrekte dhe efektive në praktikë, situata e përmendur imponoi nevojën për monitorim të kujdesshëm të këtyre aktiviteteve nga KSHPK-ja në mënyrë që të zvogëlohet rreziku i veprimit korruptiv dhe të parandalohen shkeljet e kufizimeve ligjore në lidhje me ndalimet individuale.

PASQYRË E LLOJIT TË KËRKESAVETË PRANUARA PËR MENDIM NË KSHKP

Kemi kryer analizë dhe identifikim e fushave problematike, duke konkluduar se shumica e kërkesave kanë të bëjnë me punësimin, ngritjet në detyrë, procedurat disiplinore dhe vendime të tjera që lidhen me menaxhimin e burimeve njerëzore, të cilat vunë në dukje nevojën për vëmendje të veçantë në këtë fushë.

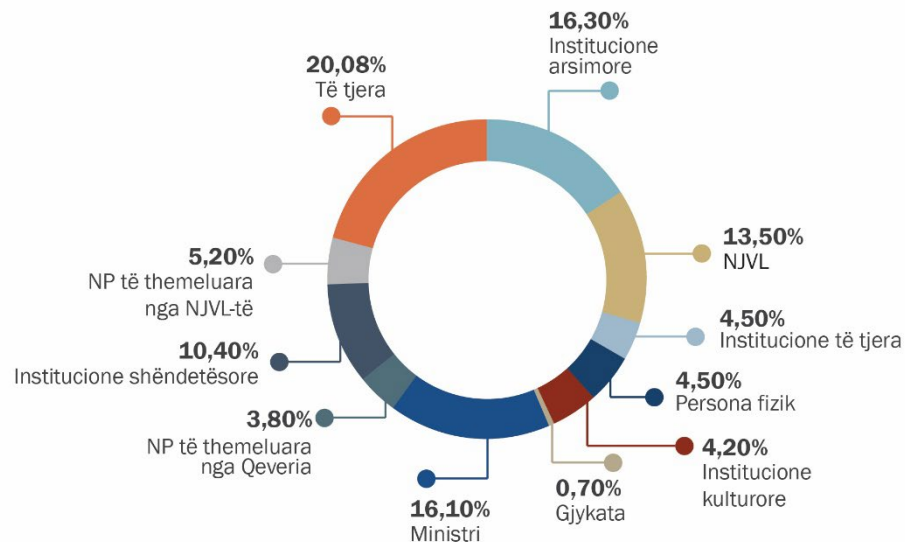
Nevoja që institucionet të paraqesin kërkesë për mendim në KSHPK, për çështjet që lidhen me ndalimet për punësim në periudhën zgjedhore, edhe pse ka ndalime ligjore, mund të shpjegohet me disa arsye. Gjegjësisht, institucionet kërkojnë mendimin e KSHPK-së për të siguruar që veprimet e tyre të jenë në përputhje me dispozitat ligjore. Megjithëse ligjet rregullojnë ndalimet, ato ende lënë hapësirë për interpretime të ndryshme, veçanërisht kur bëhet fjalë për çështje specifike të punësimit. Institucionet kërkojnë mendimin e KSHPK-së për të siguruar legjitimitetin e veprimeve të tyre, duke zvogëluar rrezikun e veprimit.

Komisioni shtetëror për parandalimin e korrupsionit pranoi numër të madh kërkesash për mendim nga institucione dhe individë të ndryshëm, me qëllim sigurimin e respektimit të rregulloreve ligjore dhe parandalimin e veprimeve të mundshme korruptive. Nga pikëpamja e parandalimit të korrupsionit, është veçanërisht e rëndësishme se cilat lloje institucionesh dhe individësh paraqiten si kërkues të këtyre mendimeve.

Kërkues më të shpeshtë janë ministrinë, komunat, shkollat dhe institucionet shëndetësore. Këto institucione shpesh e gjejnë veten në situata kur është e nevojshme të merren vendime që mund të kenë ndikim mbi procesin zgjedhor, kështu që kërkojnë mendimin e KSHPK-së për të shmangur keqpërdorimet e mundshme dhe praktikatat korruptive.

Kjo praktikë e vendosur e kërimit të mendimit nga KSHPK-ja thekson rëndësinë e bashkëpunimit midis aktorëve të ndryshëm socialë për të siguruar zgjedhje të drejta dhe të ndershme dhe për të minimizuar mundësitë për korrupsion në të gjitha fazat e procesit zgjedhor.

Struktura e kërkesave sipas institucioneve

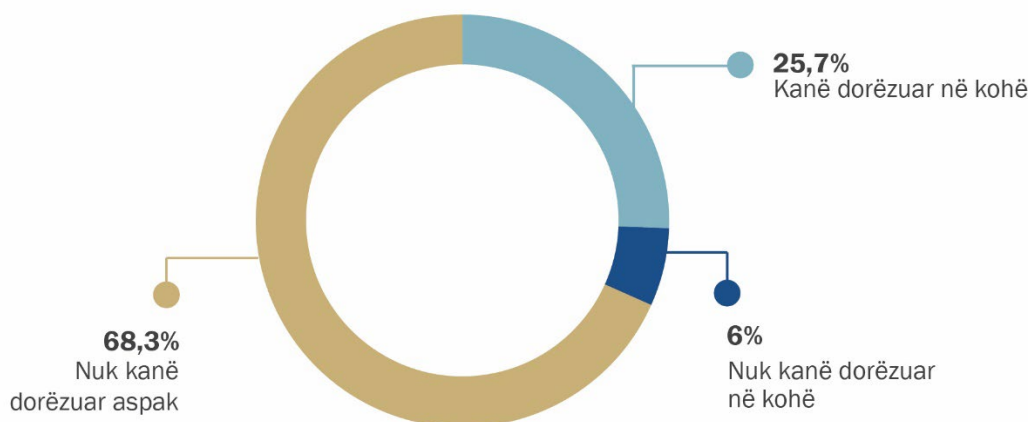
Në pajtim me nenin 8-b, pika 2, të Kodit zgjedhor, mjetet publike, ndërmarrjet publike dhe të gjithë personat e tjerë juridikë që kanë kapital shtetëror, kanë detyrim që brenda dhjetë ditëve nga marrja e vendimit për shpalljen e zgjedhjeve, t'i paraqesin KSHPK-së të dhëna për numrin, llojin, targat dhe gjendjen e **mjeteve motorike zyrtare** në dispozicion të tyre.

Në pajtim me nenin 8-b, paragrafi 5, të Kodit zgjedhor, nëse subjektet nuk paraqesin të dhënat e kërkuara, KSHPK-ja është e detyruar të fillojë procedurën për kundërvajtje brenda 15 ditëve pas skadimit të afatit për dorëzimin e të dhënave. Megjithatë, për shkak të një boshllëku ligjor në Kodin zgjedhor, ku nuk parashikohen sanksione për kundërvajtje, KSHPK-ja nuk ka mundësi të fillojë procedura për kundërvajtje mbi këtë bazë. Duke pasur parasysh gjendjen e mungesës së një zgjidhjeje sanksionuese normative, KSHPK-ja, për të parandaluar keqpërdorimin e automjeteve zyrtare për qëllime të fushatës zgjedhore, paraqiti njoftim në Ministrinë e punëve të brendshme duke kërkuar sigurimin e të dhënave për të gjitha automjetet zyrtare që i përdorin institucionet shtetërore. Ministria e punëve të brendshme i është përgjigjur kërkesës, duke siguruar të dhëna për 1,557 institucione. Gjithashtu, KSHPK-ja u dorëzoi njoftime organeve që emërojnë dhe zgjedhin persona udhëheqës, përkatësisht Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut, Qeverisë së Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe Bashkësisë së njësisive të vetëqeverisjes lokale të Republikës së Maqedonisë së Veriut (BNJVL) me të dhëna për ato institucione që nuk kanë dorëzuar të dhënat e nevojshme.

Për shkak të faktit se një numër i vogël institucionesh dhe organesh shtetërore i janë përgjigjur kërkesës për përditësimin e të dhënave të regjistrit të automjeteve, Komisioni ka bërë publike të gjitha institucionet që nuk kanë dorëzuar informacion brenda afatit ligjor¹.

¹ <https://dksk.mk/wp-content/uploads/2024/04/Copy-of-Vozila-za-objava-na-WEB-3.pdf>

TË DHËNA TË DORËZUARA PËR AUTOMJETE ZYRTARE

Analiza e të dhënave zyrtare të automjeteve nga institucionet tregon probleme serioze që mund të paraqesin rreziqe të mundshme korrupsioni dhe mungesë transparence. Nga gjithsej 1,557 institucione, vetëm 402 institucione dorëzuan informacionin e nevojshëm në kohën e duhur. Kjo përqindje është alarmante e ulët dhe tregon probleme të mundshme sistematike në drejtim të llogaridhënies dhe respektimit të detyrimeve ligjore.

Për më tepër, 329 institucione dorëzuan të dhëna, por jashtë afateve të përcaktuara. Kjo vonesë mund të jetë një shenjë e disiplinës së pamjaftueshme dhe vetëdijes për rëndësinë e transparencës, por gjithashtu mund të tregojë zvarritje të qëllimshme për të fshehur parregullsitë e mundshme në përdorimin e automjeteve zyrtare.

Më shqetësues është fakti se 826 institucione nuk kanë dorëzuar informacion aspak, 10 prej të cilave janë ministri. Kjo paraqet një mangësi serioze në përmbushjen e detyrimeve ligjore dhe mund të sugjerojë në fshehje të vetëdijshme të informacionit për të shmangur mbikëqyrjen. Mungesa e ofrimit të të dhënave nga një numër institucionesh, përfshirë ministrinë, është veçanërisht problematike sepse këto institucione menaxhojnë burime të konsiderueshme dhe mjete publike, që mund të sugjerojnë për keqpërdorime të mundshme, ku automjetet zyrtare përdoren për qëllime personale ose partiake dhe jo për nevojat e institucionit.

Për sa i përket parandalimit, kjo situatë kërkon një reagim të menjëhershëm. Duhet të forcohen mekanizmat e mbikëqyrjes dhe kontrollit, si dhe të vendosen sanksione më të rrepta ndaj institucioneve që nuk i përmbushin detyrimet e tyre në lidhje me dhënien e informacioneve. Duhet të merret parasysh edhe automatizimi i proceseve për dorëzimin dhe përpunimin e këtyre të dhënave.

Rritja e transparencës dhe llogaridhënies në këtë fushë është thelbësore për parandalimin e korrupsionit dhe forcimin e besimit të publikut në institucione. Prandaj, Komisioni shtetëror për parandalimin e korrupsionit dhe autoritetet e tjera kompetente duhet të marrin masa për të rritur ndërgjegjësimin dhe disiplinën midis institucioneve në përmbushjen e detyrimeve ligjore dhe për të siguruar transparencë të plotë në përdorimin e burimeve publike.

4. Të dhëna nga raportet financiare

4.1. Të ardhurat

KSHPK-ja punon në mënyrë aktive në parandalimin e korrupsionit në financimin e fushatave zgjedhore, duke monitoruar procesin e sigurimit të mjeteve dhe përdorimin e tyre. Në pajtim me nenin 83 të Kodit zgjedhor, financimi i fushatës zgjedhore mund të sigurohet nga disa burime, duke

përfshirë mjete nga llogaria e rregullt e partive politike, tarifat për anëtarësim, donacionet nga individë dhe persona juridikë, si dhe kreditë e destinuar për fushatë.

KSHPK-ja ka një rol kyç në mbikëqyrjen e transparencës dhe ligjshmërisë së këtyre burimeve të financimit. Komisioni ndërmerr aktivitete për të kontrolluar përputhshmërinë e donacioneve me kufijtë ligjorë, si dhe për të parandaluar keqpërdorimet e mundshme.

Me qëllim të përmbushjes së detyrimeve ligjore të radiodifuzerëve, mediave të shkruara dhe mediave elektronike (portaleve) në fushën e publikimit të reklamimit politik me pagesë, në procesin zgjedhor, burimet financiare sigurohen nga mjetet e Buxhetit të Republikës së Maqedonisë së Veriut, ndërsa paguhen nga KSHZ-ja.

KSHPK-ja ka detyrimin të mbikëqyrë procesin e alokimit të këtyre mjeteve, duke analizuar saktësinë e të dhënave të paraqitura në raportet financiare, të cilat më pas publikohen në faqen e internetit të KSHZ-së. Vëmendje e veçantë i kushtohet reklamimit politik me pagesë, të financuar përmes Buxhetit, si një formë mbështetjeje për prezantimin mediatik të kandidatëve. KSHPK-ja monitoron transparencën e këtyre aktiviteteve dhe siguron që të mos ketë keqpërdorime ose mosrespektim të dispozitave ligjore.

Nga analiza e burimeve totale të financimit të fushatës zgjedhore, u konkludua se ajo është financuar me mjete financiare në shumën totale prej 459,815,831 denarë, dhe struktura e burimeve të financimit është paraqitur në grafikun e mëposhtëm:

Struktura e burimeve të financimit për çdo pjesëmarrës në fushatën zgjedhore paraqitet veçmas në tabelën e mëposhtme:

Pjesëmarrës në fushatën zgjedhore	DONACIONE						Të ardhura të tjera nga llogaria themelore	Reklamim i paguar politik	GJITHSEJ
	Nga persona fizik	Nga persona juridik	Në sende	Nga persona fizik – punë e rregullt	Nga persona juridik – punë e rregullt				
Stevo Pendarovski	1.693.912	115.005	0	0	0	46.286.526	114.679.474	162.774.917	
Gordana Siljanovska Davkova	0	0	0	44.606.200	50.000	0	119.560.357	164.216.557	
Stevço Jakimovski	986.000	0	0	0	0	730.000	8.258.688	9.974.688	
Bujar Osmani	0	0	352.881	0	0	4.100.000	49.920.890	54.373.771	
Biljana Vankovska Cvetkovska	1.093.995	0	0	0	0	0	8.800.081	9.894.076	
Arben Taravari	704.900	0	0	0	0	2.650.000	45.313.781	48.668.681	
Maksim Dimitrievski	0	0	0	1.300.000	0	1.920.465	6.692.676	9.913.141	
GJITHSEJ	4.478.807	115.005	352.881	45.906.200	50.000	55.686.991	353.225.947	459.815.831	

Nga analiza e të ardhurave sipas llojeve të burimeve të financimit, konstatoam se fushata zgjedhore financohet me 77% të mjeteve të siguruar nga Buxheti, ndërsa 23% janë mjete të siguruar nga burime të tjera financimi.

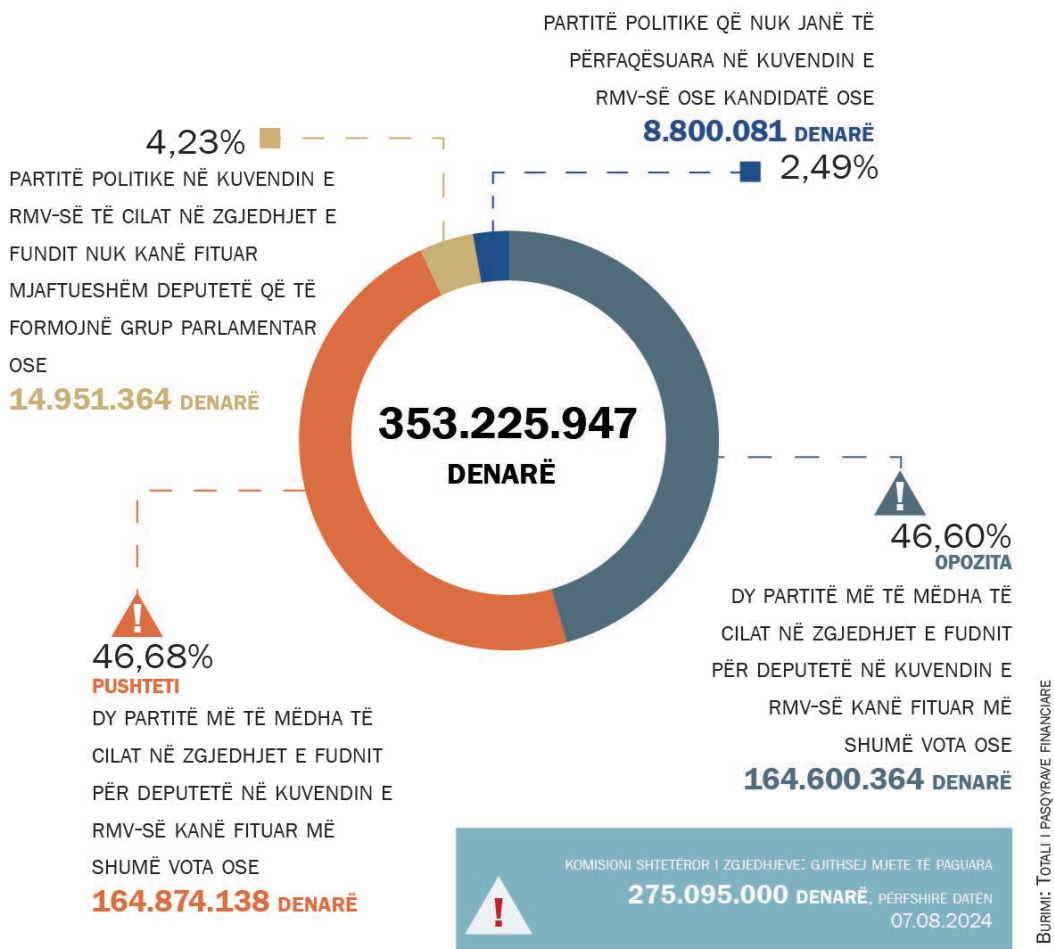
4.1.1. Të ardhurat për reklamim politik të paguar

Shuma e mjeteve të përgjithshme të siguruar nga Buxheti për reklamim të paguar politik dhe shpërndarja e tyre për pjesëmarrës individual në fushatën zgjedhore përcaktohet nga dispozitat e nenit 76-e (5) të Kodit zgjedhor, sipas të cilit mjetet financiare për reklamim të paguar politik të siguruar nga Buxheti gjatë procesit zgjedhor nuk duhet të kalojnë shumën prej 2 (dy) euro në kundërvlerë të denarit pa TVSH të llogaritur, për votues të regjistruar nga totali i votuesve të regjistruar në territorin e Republikës së Maqedonisë së Veriut, ndërsa për zgjedhjet presidenciale nëse ka raund të dytë 1 (një) euro shtesë në kundërvlerë të denarit pa TVSH të llogaritur për votues të regjistruar nga totali i votuesve të regjistruar në territorin e Republikës së Maqedonisë së Veriut. Sa i përket kritereve që zbatohen gjatë alokimit të këtyre mjeteve financiare për pjesëmarrësit individualë në fushatën zgjedhore, shpërndarja e mjeteve të përgjithshme sipas një marrëveshjeje të mëparshme me shkrim u përcaktua si më poshtë:

- deri në 45% të mjeteve mund të përdoren nga dy partitë më të mëdha politike nga pozicioni që fitoi më shumë vota në zgjedhjet e fundit për deputetë në Kuvendin;
- deri në 45% të mjeteve mund të përdoren nga dy partitë më të mëdha politike në opozitë, të cilat në zgjedhjet e fundit për deputetë në Kuvend fituan më së shumti vota;
- deri në 7% të mjeteve mund të përdoren nga partitë politike në Kuvend që nuk fituan vende të mjaftueshme në zgjedhjet e fundit parlamentare për të formuar një grup parlamentar, dhe
- deri në 3% të mjeteve mund të përdoren nga partitë politike që nuk janë të përfaqësuara në Kuvendin ose kandidatë.

Shpërndarja e mjeteve për reklamim politik të paguar në shumën totale prej 353.225.947 denarë, sipas të dhënave të shprehura në raportet e përgjithshme financiare është paraqitur në grafikun e mëposhtëm:

SHPËRNDARJA E MJETEVE PËR REKLAMIM TË PAGUAR POLITIK

Neni 76-e i Kodit zgjedhor përcakton se mjetet për reklamim politik me pagesë të pjesëmarrësve në procesin zgjedhor sigurohen nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë së Veriut. Komisioni shtetëror i zgjedhjeve paguan shpenzimet për reklamimin politik të paguar të publikuar bazuar në një faturë të paraqitur nga transmetuesit, mediat e shtypura dhe mediat elektronike (internet portalet) në afat prej 30 ditë nga publikimi i rezultateve përfundimtare.

Theksojmë se Komisioni shtetëror i zgjedhjeve nuk i ka shlyer plotësisht detyrimet e tij brenda afatit të përcaktuar ligjorisht, gjegjësisht që nga data 07.08.2024 ka paguar mjete financiare në vlerë prej 275.095.000 denarë, që paraqet 78% të detyrimit të përgjithshëm për reklamim politik të paguar.

Arsyeja e shtyrjes është mungesa e mjeteve buxhetore, të cilat i janë rishpërndarë një organi tjetër shtetëror.

Vonesat e shlyerjes së pagesës mund të kenë pasoja të rëndësishme, duke përfshirë:

- mosrespektimi i afateve ligjore mund të dëmtojë besimin e subjekteve politike dhe mediave në transparencën dhe efektivitetin e procesit zgjedhor dhe
- kjo situatë nxjerr në pah nevojën për një planifikim dhe menaxhim më të mirë të burimeve

financiare nga institucionet shtetërore në mënyrë që të shmangen mungesa të tilla në të ardhmen.

Në grafikun e mëposhtëm paraqitet shpërndarja e mjeteve financiare të përgjithshme për reklamim politik të paguar sipas kriteve përkatëse për pjesëmarrësit në fushatën zgjedhore:

REKLAMIM I PAGUAR POLITIK

PËR DY PARTITË POLITIKE MË TË MËDHA, TË CILAT NË ZGJEDHJET E FUNDIT PËR DEPUTETË NË KUVENDIN E RMV-SË KANË FITUAR MË SHUMË VOTA - 45%		
JANË SHFRYTËZUAR 46,60% E MJETEVE TË PËRGJITHSHME NË LLOGARITË E PJESËMARRËSVE NË FUSHATËN ZGJEDHORE, NË SHUMË PREJ 164.600.364 DENARË		
STEVO PENDAROVSKI	114.679.474	32,47%
BUJAR OSMANI	49.920.890	14,13%
PËR DY PARTITË POLITIKE MË TË MËDHA, TË CILAT NË ZGJEDHJET E FUNDIT PËR DEPUTETË NË KUVENDIN E RMV-SË KANË FITUAR MË SHUMË VOTA - 45%		
JANË SHFRYTËZUAR 46,68% E MJETEVE TË PËRGJITHSHME NË LLOGARITË E PJESËMARRËSVE NË FUSHATËN ZGJEDHORE, NË SHUMË PREJ 164.874.138 DENARË		
GORDANA SILJANOVSKA DAVKOVA	119.560.357	33,85%
ARBEN TARAVARI	45.313.781	12,83%
PËR PARTITË POLITIKE NË KUVENDIN E RMV-SË TË CILA NË ZGJEDHJET E FUNDIT NUK KANË FITUAR MJAFTUESHËM DEPUTETË PËR TË FORMUAR GRUP PARLAMENTAR - 7%		
JANË SHFRYTËZUAR 4,23% E MJETEVE TË PËRGJITHSHME NË LLOGARITË E PJESËMARRËSVE NË FUSHATËN ZGJEDHORE, NË SHUMË PREJ 14.951.364 DENARË		
STEVÇE JAKIMOVSKI	8.258.688	2,34%
MAKSIM DIMITRIEVSKI	6.692.688	1,89%
PËR PARTITË POLITIKE QË NUK JANË TË PËRFAQËSUARA NË KUVENDIN E RMV-SË OSE KANDIDATË - 4%		
JANË SHFRYTËZUAR 2,49% E MJETEVE TË PËRGJITHSHME NË LLOGARITË E PJESËMARRËSVE NË FUSHATËN ZGJEDHORE, NË SHUMË PREJ 8.800.081 DENARË		
BILJANA VANKOVSKA CVETKOVSKA	8.800.081	2,49%

BURIMI: TOTALI I PASQYRAVE FINANCIARE

4.1.2. Të ardhura të tjera

Përveç financimit publik nga Buxheti, fushata zgjedhore financohet nga burime të tjera të financimit në bazë të: të ardhurave nga transferimi i mjeteve nga llogaria për funksionimin e rregullt të partisë politike, të ardhurave nga donacionet e transferuara nga llogaria për funksionimin e rregullt të partive politike dhe nga donacionet nga persona juridikë dhe fizikë, donacionet në mallra dhe shërbime në llogarinë për fushatën zgjedhore. Të ardhurat e realizuara në bazë të këtyre bazave janë në shumën totale prej 106.589.884 mijë denarë.

Tabela tregon strukturën e të ardhurave të tjera të krijuara në llogaritë e pjesëmarrësve në fushatën zgjedhore mbi bazat e mësipërme.

Pjesëmarrës në fushatën zgjedhore	DONACIONE						Të ardhura të tjera nga llogaria themelore	GJITHSEJ
	Nga persona fizik	Nga persona juridik	Në sende	Nga persona fizik – punë e rregullt	Nga persona juridik – punë e rregullt			
Stevo Pendarovski	1.693.912	115.005	0	0	0	46.286.526	48.095.443	
Gordana Siljanovska Davkova	0	0	0	44.606.200	50.000	0	44.656.200	
Stevço Jakimovski	986.000	0	0	0	0	730.000	1.716.000	
Bujar Osmani	0	0	352.881	0	0	4.100.000	4.452.881	
Biljana Vankovska Cvetkovska	1.093.995	0	0	0	0	0	1.093.995	
Arben Taravari	704.900	0	0	0	0	2.650.000	3.354.900	
Maksim Dimitrievski	0	0	0	1.300.000	0	1.920.465	3.220.465	
GJITHSEJ	4.478.807	115.005	352.881	45.906.200	50.000	55.686.991	106.589.884	

Transferimi i mjeteve financiare nga llogaria e rregullt në partitë politike është një burim i përdorur shpesh për financimin e fushatave zgjedhore. Kjo praktikë është veçanërisht e rëndësishme për të siguruar stabilitet financiar dhe vazhdimësi të aktiviteteve politike. Është e rëndësishme të theksohet se disa nga kandidatët përdorin depozita nga donacione nga individë ose mjete nga financimi i rregullt i partive politike, si bazë për transferimin e mjeteve financiare.

Transferimet në bazë të donacioneve të marra nga individët u regjistruan për kandidatët Gordana Siljanovska Davkova dhe Maksim Dimitrievski. Gordana Siljanovska Davkova ka transferuar mjete nga llogaria e rregullt në bazë të donacioneve në shumën totale prej 44.606.200 denarë, ndërsa Maksim Dimitrievski ka transferuar mjete në shumën prej 1.300.000 denarë, dhe pjesën tjetër nga financimi i rregullt i partisë politike.

Për kandidatin Stevo Pendarovski, transferimi nga llogaria e rregullt e partisë politike në vlerë prej 46.286.526 denarë bazohet në të ardhurat nga financimi i rregullt i partisë politike. Ndërsa për kandidatët Bujar Osmani janë transferuar gjithsej 4.100.000 denarë nga llogaria e rregullt, Arben Taravarin 2.650.000 denarë, ndërsa për Stevço Jakimovskin 730.000 denarë.

Persona fizikë kanë të drejtë të bëjnë donacione në vlerë prej 3.000 euro në kundërvlerë të denarit. Ky limit donacionesh respektohet në mënyrë rigorozë nga të gjithë kandidatët.

Kur krahasohet mënyra e mbledhjes së donacioneve nga kandidatët, vërehet se disa kandidatë preferojnë që donacionet të depozitohen në llogarinë e transaksioneve të partive politike, ndërsa të tjerët mbledhin donacione direkt në llogarinë e kandidatit për fushatën zgjedhore. Konstatuam se në rastin e kandidatëve Gordana Siljanovska Davkova dhe Maksim Dimitrievski, donacionet janë transferuar nga llogaria e rregullt e partive të tyre politike, ndërsa donacionet e kandidatëve të tjerë janë paguar drejtpërdrejt në llogarinë e dedikuar për fushatën zgjedhore.

Shumën më të lartë të donacioneve të paguar nga persona fizikë e ka kandidatja Gordana Siljanovska Davkova, për të cilën dhuruan gjithsej 888 persona, duke mbledhur 44.606.200 denarë. Kandidati Stevo Pendarovski mori donacione nga 36 persona në vlerë prej 1,693,912 denarë, ndërsa Maksim Dimitrievski mbledhi 1,300,000 denarë nga 37 donatorë. Biljana Vankovska-Cvetkovska ka marrë 1,093,995 denarë nga 39 persona, Stevçe Jakimovski 986,000 denarë nga 22 persona, Arben Taravari 704,900 denarë nga 6 persona, ndërsa kandidati Bujar Osmani nuk ka mbledhur donacione në para.

Edhe pse personat juridikë kanë mundësi ligjore të dhurojnë deri në 30.000 euro në kundërvlerë të denarit, donacionet nga këto subjekte janë ekskluzivisht në formë të shërbimeve dhe artikujve, pa u shënuar shuma të mëdha. Perceptohet se një numër i vogël i personave juridikë kanë dhuruar mjete pagesore.

4.2. Shpenzime

Shpenzimet e fushatës zgjedhore mbulojnë të gjitha mjetet e reklamimit të përdorura gjatë fushatës zgjedhore me qëllim të promovimit të programit dhe ideve të pjesëmarrësit në zgjedhje. Në bazë të dispozitave të nenit 84 të Kodit zgjedhor, pjesëmarrësi në zgjedhje mund të shpenzojë deri në 110 denarë për votues të regjistruar në njësinë zgjedhore ose komunën për të cilën ka dorëzuar listën e kandidatëve për të gjitha raundet e zgjedhjeve.

Shpenzimet e realizuara në bazat e deklaruara shprehen në shumën totale prej 459.815.831 denarë.

Grafiku tregon strukturën e shpenzimeve të realizuara në llogaritë e pjesëmarrësve në fushatën zgjedhore:

Struktura e shpenzimeve sipas llojeve

76,82%

Reklamim i paguar politik

353.225.947 denarë

16,80%

Shpenzime për reklamë dhe propagandë

77.260.838 denarë

2,65%

Shërbime për transport

12.185.148 denarë

2,18%

Mbajtja e takimeve parazgjedhore

10.037.677 denarë

1,55%

Shpenzime të tjera

7.106.221 denarë

**SHPPENZIME TË
PËRGJITHSHME
459.815.831
denarë**

Struktura e shpenzimeve për çdo pjesëmarrës të fushatës zgjedhore paraqitet veçmas në tabelën e mëposhtme:

SHPENZIME PËR						
Pjesëmarrës në fushatën zgjedhore	Shërbime për transport	Reklamë dhe propagandë	Mbajtjen e takimeve parazgjedhore	Reklamim të paguar politik	Shërbime të tjera	GJITHSEJ
Stevo Pendarovski	8.185.148	32.958.499	3.180.200	114.679.474	3.771.596	162.774.917
Gordana Siljanovska Davkova	4.000.000	33.948.719	4.381.803	119.560.357	2.325.678	164.216.557
Stevço Jakimovski	0	1.688.780	21.771	8.258.688	5.499	9.974.688
Bujar Osmani	0	3.481.790	0	49.920.890	971.091	54.373.771
Biljana Vankovska Cvetkovska	0	1.064.123	18.863	8.800.081	11.009	9.894.076
Arben Taravari	0	918.000	2.435.040	45.313.781	1.860	48.668.681
Maksim Dimitrievski	0	3.200.927	0	6.692.676	19.538	9.913.141
GJITHSEJ	12.185.148	77.260.838	10.037.677	353.225.947	7.106.221	459.815.831

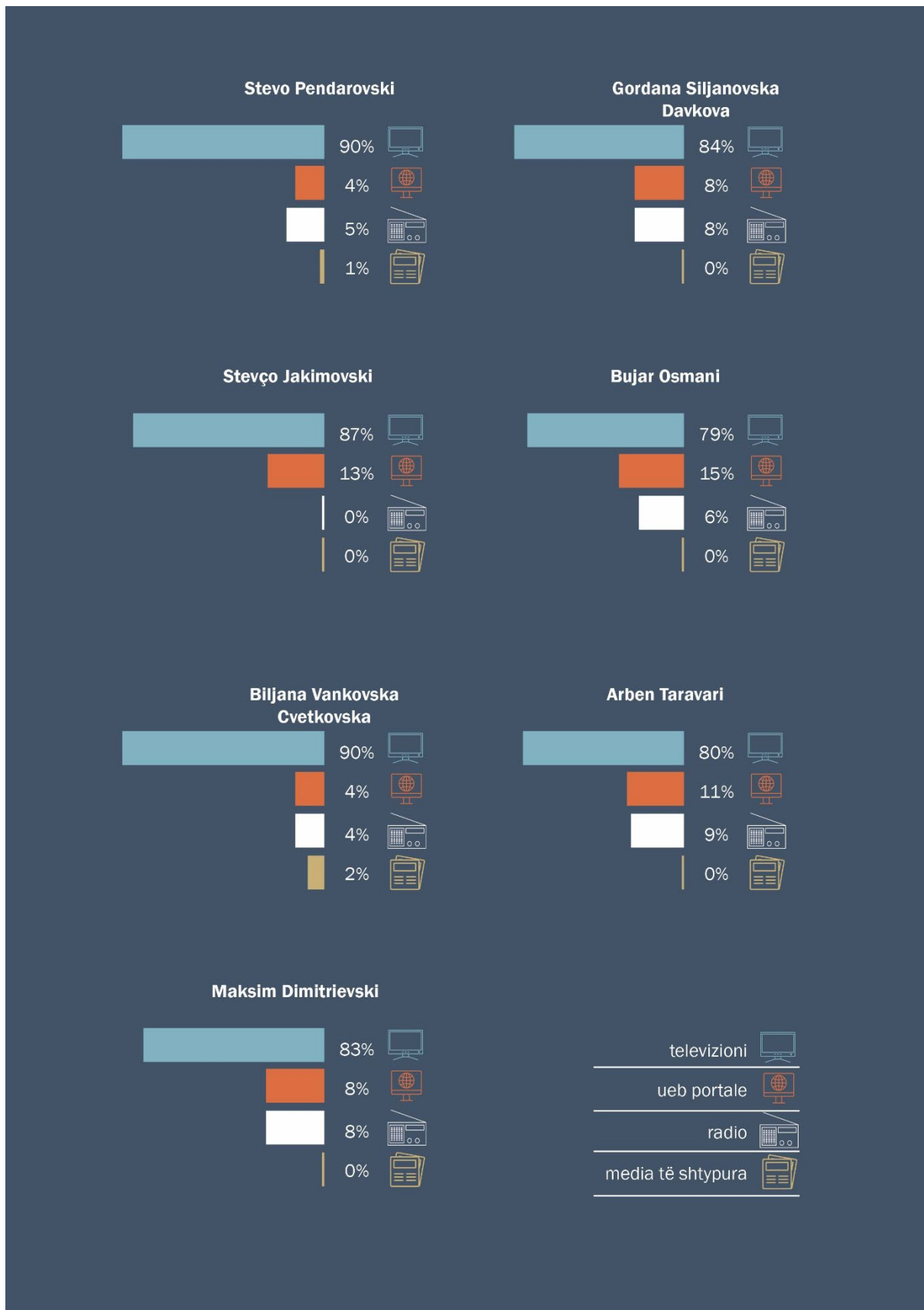
4.2.1. Shpenzime për reklamim politik të paguar

Kemi realizuar një analizë të mjeteve financiare për reklamim politik të paguar, të cilat përfshijnë shpenzimet e radiodifuzerëve, mediave elektronike (internet portalet) dhe mediave të shkruara dhe ato paraqiten veçmas për secilin pjesëmarrës në fushatën zgjedhore në grafikun e mëposhtëm.

Në pajtim me nenin 76-e të Kodit zgjedhor, shumat maksimale që mund të paguhet në një media elektronike (internet portal) ose media të shkruara nga një pjesëmarrës në procesin zgjedhor nuk mund të jetë më shumë se 15.000 euro në kundërvlerë të denarit pa TVSH. Përveç kësaj, shumat totale që një pjesëmarrës mund të shpenzojë për prezantim mediatik në të gjitha mediat elektronike dhe të shkruara nuk mund të përfshijë më shumë se 25% të burimeve financiare të alokuara.

Analiza e strukturës së reklamimit politik me pagesë të kandidatëve për zgjedhjet presidenciale tregon se forma më dominuese e reklamimit është televizioni, për të cilin janë realizuar mjete në vlerë prej 300.057.734 denarë, gjegjësisht 85%, për portalet e internetit mjete në vlerë prej 28.585.704 denarë, gjegjësisht 8%, për radion 23.259.713 denarë ose 6% dhe vetëm 1%, gjegjësisht 1.322.796 denarë për reklamim në mediat e shkruara.

Struktura e shpenzimeve të reklamimit politik të paguar për secilin kandidat presidencial paraqitet në grafikun e mëposhtëm:

Theksojmë se KSHPK-ja beson se financimi i procesit zgjedhor me mjete nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë duhet të shfuqizohet, për shkak të ekzistencës së rrezeve të korrupsionit dhe ndikimit të ardhshëm të partive politike në politikën editoriale të mediave.

4.2.2. Shpenzime të tjera

Nëse analizohen shpenzimet e tjera të bëra gjatë fushatës zgjedhore, mund t'i kategorizojmë këto shpenzime sipas qëllimit të tyre dhe të kemi një pasqyrë më të qartë se për cilat zëra shpenzohen më shumë mjete financiare.

SHPEZNIME PËR					
Pjesëmarrës në fushatën zgjedhore	Shërbime për transport	Reklamë dhe propagandë	Mbajtjen e takimeve parazgjedhore	Shërbime të tjera	GJITHSEJ
Stevo Pendarovski	8.185.148	32.958.499	3.180.200	3.771.596	48.095.443
Gordana Siljanovska Davkova	4.000.000	33.948.719	4.381.803	2.325.678	44.656.200
Stevço Jakimovski	0	1.688.780	21.771	5.499	1.716.000
Bujar Osmani	0	3.481.790	0	971.091	4.452.881
Biljana Vankovska Cvetkovska	0	1.064.123	18.863	11.009	1.093.995
Arben Taravari	0	918.000	2.435.040	1.860	3.354.900
Maksim Dimitrievski	0	3.200.927	0	19.538	3.220.465
GJITHSEJ	12.185.148	77.260.838	10.037.677	7.106.221	106.589.884

Kjo analizë ofron një kuptim të detajuar të strukturës financiare të fushatës zgjedhore, duke identifikuar fushat kryesore ku kandidatët dhe partitë politike investojnë më shumë burime. Kjo qasje na jep mundësinë të marrim në konsideratë komponentët kryesorë të fushatës, siç janë logjistika, aktivitetet organizative, marketingu (përveç reklamimit në media), shpenzimet për aktivitete në terren dhe shpenzime të tjera operacionale dhe administrative.

Fushata më e shtrenjtë, sipas të dhënave të analizuar, është ajo e Stevo Pendarovskit, me shpenzime totale prej 48.095.443 denarë. Më pas vjen fushata e Gordana Siljanovska Davkova, e cila kushtoi 44.656.200 denarë, duke e bërë atë fushatën e dytë më të madhe për sa i përket shpenzimeve. Fushata për pjesëmarrësit e tjerë është dukshëm më e ulët.

5. Vendime në kompetencë të KSHPK-së

Gjatë procesit zgjedhor, KSHPK-ja formoi gjithsej 65 lëndë, të cilat ishin rezultat i raportimeve për shkelje të dyshuara të Kodit zgjedhor dhe Ligjit për parandalimin e korrupsionit, raste të formuara me iniciativë të vetë Komisionit, si dhe një kundërshtimi të paraqitur nga një organizator i një fushate zgjedhore. Kjo paraqet angazhim të rëndësishëm të KSHPK-së në mbrojtjen e integritetit të procesit zgjedhor dhe parandalimin e aktiviteteve korruptive.

Analiza tregon se shumica e parregullsive zgjedhore të raportuara 58% i referohen shkeljeve të nenit 8-a paragrafi 1 alineja 3 të Kodit zgjedhor, i cili përcakton se: "nga dita e vendimit për

shpalljen e zgjedhjeve deri në fund të zgjedhjes së Presidentit të Republikës së Maqedonisë, deputetët në Kuvendin e Republikës së Maqedonisë dhe zgjedhja e Qeverisë së Republikës së Maqedonisë në përputhje me rezultatet e zgjedhjeve, si dhe nga dita e vendimit për shpalljen e zgjedhjeve deri në fund të zgjedhjeve për zgjedhjen e kryetarit të komunës ose anëtarëve të këshillit, përkatësisht deri në konstituimin e këshillit të komunave dhe Qytetit të Shkupit, nuk mund të fillohet procedurë për punësimin e personave të rinj ose procedurë për ndërprerjen e punësimit në institucionet shtetërore dhe publike, ndërsa procedurat e filluara vihen në pritje, përveç në raste urgjente dhe të pa prolongueshme".

5.1. Lëndë në bazë të raportimeve

Nga gjithsej 61 raportime të dorëzuara nga qytetarët dhe institucionet, KSHPK-ja ka proceduar në lidhje me 53 raste, për të cilat ka marrë 45 vendime nën kompetencën e saj, duke treguar efektivitetin në procedimin e raportimeve. Nga totali i vendimeve të marra, janë marrë 30 vendime për ndalim, 15 vendime për refuzim, ndërsa 8 raste janë mbyllur me konkluzione për shkak të përmbajtjes identike ose të ngjashme.

Në kuadër të kompetencave të tij sipas nenit 17, paragrafi 1, pika 5 të Ligjit për Parandalimin e korrupsionit dhe konfliktit të interesave, KSHPK-ja ka iniciuar 6 iniciativa për fillimin e procedimit penal në rastet në të cilat ka vepruar.

Gjithashtu, KSHPK-ja në përputhje me nenin 17 paragrafi 1 pika 4 të Ligjit për parandalimin e korrupsionit dhe konfliktit të interesave, KSHPK ka filluar 4 iniciativa para autoriteteve kompetente për ngritjen e procedurës për përcaktimin e përgjegjësisë së personave zyrtarë.

Duke vepruar në këtë mënyrë, KSHPK-ja demonstroi angazhimin e Komisionit në identifikimin dhe sanksionimin e aktiviteteve të mundshme korruptive.

5.2. Lëndë të iniciuara me vetë iniciativë

KSHPK-ja formoi gjithsej 3 lëndë me iniciativë të saj, pas një njoftimit nga mediat, në lidhje me shkeljet e dyshuara të Ligjit për parandalimin e korrupsionit dhe konfliktit të interesave dhe Kodit zgjedhor.

Dy nga këto raste kanë të bëjnë me procedurat e prokurimit publik, dhe një rast është formuar për shkak të dyshimeve për ndërprerje të parregullt të kontratave të personave të angazhuar në institucion nga sfera e kulturës. KSHPK-ja ka marrë 2 vendime për ndalim.

5.3. Lëndë të formuara pas pranimit të ankesës

Në KSHPK gjatë periudhës pas shpalljes së procesit zgjedhor është paraqitur nga ankesë nga organizator i një fushate zgjedhore, e cila përmbante pretendime kundër Akademisë për gjyqtarë dhe prokurorë publikë, për shkak të dyshimit për shkelje në mënyrë që pas shpalljes së Zgjedhjeve për President të Republikës së Maqedonisë së Veriut në vitin 2024, në Akademinë për gjyqtarë dhe prokurorë publikë "Pavel Shatev" ka filluar procedura e punësimit, e cila u iniciua pas shpalljes publike për pranimin e 130 pjesëmarrësve.

Për këtë rast, KSHPK-ja vendosi në dy seanca të veçanta në të cilat u morën dy vendime: Vendimi i regjistruar me numër 12-1330/15 i datës 11.04.2024 dhe Vendimi me numër 12-1330/56 i datës 20.04.2024, i cili miratoi Ankesën e organizatorit dhe pjesëmarrësit të fushatës zgjedhore, dhe në të njëjtën kohë detyroi Akademinë për gjyqtarë dhe prokurorë publikë të pezullojë procedurën e filluar.

Pala e pakënaqur ka paraqitur ankim në Gjykatën administrative dhe më pas në Gjykatën e lartë administrative, ku është marrë vendim gjyqësor me të cilin ankesa është refuzuar si e pabazuar.

Në lidhje me këtë rast, KSHPK-ja ka paraqitur edhe 2 (dy) nisma për përcaktimin e përgjegjësisë, si më poshtë:

- kundër Kryetarit dhe anëtarëve të Këshillit drejtues të Akademisë për gjyqtarë dhe prokurorë publikë "Pavel Shatev" për shkelje të Ligjit për parandalimin e korrupsionit dhe konfliktit të interesit, autoriteteve kompetente: Këshillit gjyqësor, Gjykatës supreme, Shoqatës së gjyqtarëve, Këshillit të prokurorëve publikë, Prokurorit publik të Republikës së Maqedonisë së

Veriut, Shoqatës së prokurorëve publikë dhe Ministrisë së drejtësisë së Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe

- kundër Drejtorit të Akademisë për gjyqtarë dhe prokurorë publikë “Pavell Shatev” deri te Këshilli drejtues i Akademisë për gjyqtarë dhe prokurorë publikë “Pavell Shatev” dhe Ministria e drejtësisë.

Procedura për përcaktimin e përgjegjësisë nga KSHPK-ja ka filluar brenda afateve ligjore, si dhe brenda kompetencave të përcaktuara ligjorisht të Komisionit. Gjegjësisht, Iniciativa për fillimin e procedurës për përcaktimin e përgjegjësisë është dorëzuar brenda 15 ditëve nga marrja e vendimit të fundit nga Gjykata e lartë administrative e Republikës së Maqedonisë së Veriut, në lidhje me rastin konkret, dhe në përputhje me Ligjin për parandalimin e korrupsionit dhe konfliktit të interesit. Përkundër kësaj, duam të theksojmë se periudha 15-ditore nuk është një periudhë paraprake, është një periudhë udhëzuese, përkatësisht, duke e humbur atë, humbet e drejta për të ndërmarrë një veprim të caktuar, sepse nuk ka asnjë dispozitë në ligj që parashikon pasojën e mosveprimit pas asaj periudhe.

LLOJET E VENDIMEVE

VENDIME PËR REFUZIM	Kur do të vlerësojë se nuk ka elementë për veprim sipas kompetencës, vlerëson se organ tjetër është kompetent të veprojë, nuk ka insinuime të qarta ose sugjerime për paligjshmëri ose veprime të pa lejuara të personave zyrtarë gjatë ushtrimit të autorizimeve publike dhe detyrës zyrtare, nuk ka mundësi të sigurojë informacione shtesë për pretendimet e raportuara (raportim anonim)
VENDIME PËR NDËRPREJE	Kur gjatë përcaktimit të gjendjes faktike nuk është konstatuar shkelje e ligjit ose kur paraqet iniciativa në organe të tjera kompetente.

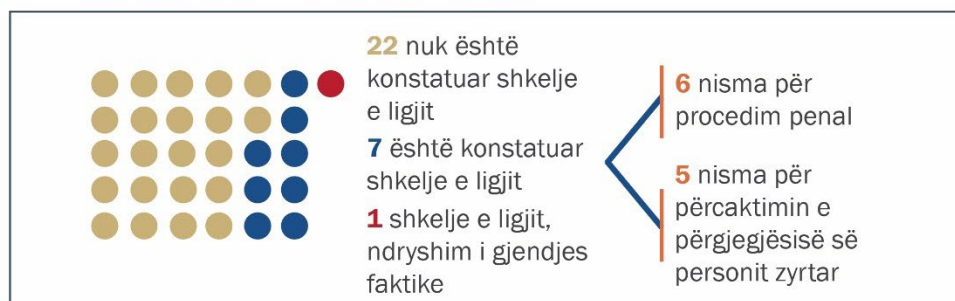
NUMRI I LËNDËVE DHE STRUKTURA

65	61 RAPORTIME
	3 ME VETINICIATIVË
	1 KUNDËRSHTIM

GJITHSEJ 61 RAPORTIME

30 VENDIME PËR NDËRPRERJE

KSHPK-ja gjatë procesit zgjedhor demonstroi një nivel të lartë aktiviteti dhe angazhimi në mbrojtjen e ligjshmërisë dhe parandalimin e korrupsionit. Formimi dhe përpunimi i një numri të madh të rasteve, si dhe paraqitja e kërkesave për ndjekje penale dhe përcaktimi i përgjegjësisë, tregojnë seriozitetin me të cilin Komisioni i trajton shkeljet e mundshme të ligjit.

Vendimet e KSHPK-së dhe iniciativat e nisura në raste të caktuara rezultuan me pasoja ligjore, gjë që konfirmon më tej rëndësinë e punës së Komisionit në ruajtjen e rendit ligjor dhe mbrojtjen e interesit publik.

KSHPK-ja do të vazhdojë të shqyrtojë dhe analizojë këto fusha të parregullsive zgjedhore, me qëllim përmirësimin e zbatimit të legjislacionit dhe parandalimin e shkeljeve të ardhshme. Të gjitha raportimet shqyrtohen seriozisht dhe merren masa për korigjimin e parregullsive të identifikuara.

6. Raportimi financiar

Detyrimi ligjor i pjesëmarrësve në fushatën zgjedhore është të paraqesin raporte për të ardhurat dhe shpenzimet në Komisionin shtetëror për parandalimin e korrupsionit, i cili është një mekanizëm i rëndësishëm për të siguruar transparencë dhe llogaridhënie në financimin e aktiviteteve zgjedhore. Këto raporte janë thelbësore për mbikëqyrjen e flukseve financiare dhe për të siguruar që të gjitha aktivitetet e lidhura me fushatën të zhvillohen në përputhje me kornizat ligjore.

Çdo pjesëmarrës në procesin zgjedhor është i detyruar ligjërisht të raportojë të gjitha burimet e të ardhurave, përfshirë donacionet nga persona fizikë dhe persona juridikë, si dhe të regjistrojë të gjitha shpenzimet e bëra gjatë fushatës. Këto raporte mundësojnë që KSHPK-ja të vlerësojë ligjshmërinë e aktiviteteve financiare dhe të identifikojë parregullsitë e mundshme ose praktikat korruptive, të tilla si tejkalimet e kufijve të lejuar të shpenzimeve, donacionet e padeklaruara ose parregullsitë në shpenzimin e mjeteve financiare.

Dorëzimi i këtyre raporteve është një hap i rëndësishëm në ndërtimin e besimit midis publikut dhe partive politike dhe kandidatëve, si dhe në mbrojtjen e integritetit të procesit zgjedhor. Përmes verifikimit dhe analizës së rregullt të këtyre të dhënave, KSHPK-ja përmbush misionin e saj për të parandaluar korrupsionin dhe për të siguruar zgjedhje të drejta dhe të barabarta.

RAPORTE TË DORËZUARA

	Raport për donacione dita e 11-të	Raport për donacione nga dita e 11-të deri në fund të raundit të I-rë	Raport me formular për donacione	Raport me formular për donacione një ditë pas përfundimit të fushatës deri në mbyllje të llogarisë	Raporti financiar i përgjithshëm
	Neni 84-b paragrafi 1 a.1	Neni 84-b paragrafi 1 a.1	Neni 84-b paragrafi 1 a.2	Neni 84-b paragrafi 3	Neni 85
	Afati i dorëzimit 14.04.2024	Afati i dorëzimit 23.04.2024	Afati i dorëzimit 07.05.2024	1 ditë pas fushatës deri në mbyllje të llogarisë	më së voni deri 15 ditë nga mbyllja e llogarisë
Stevo Pendarovski	✓	✓	✓	✓	✓
Gordana Siljanovska Davkova	✓	✓	✓	✓	✓
Stevço Jakimovski	✓	✓	✓	✓	✓
Bujar Osmani	✓	✓	✗	✓	✓
Biljana Vankovska Cvetkovska	✓	✓	✗	✓	✓
Arben Taravari	✓	✓	✗	✗	✓
Maksim Dimitrievski	✓	✓	✓	✓	✓

Analiza e kryer nga KSHPK-ja në lidhje me afatin ligjor për dorëzimin e raporteve në përputhje me nenin 84-b dhe nenin 85 të Kodit zgjedhor, tregoi rezultate të kënaqshme. Konkretisht, pjesëmarrësit kanë dorëzuar raportet e nevojshme të të ardhurave dhe shpenzimeve në kohën e duhur, brenda afatit ligjor.

Të dhënat nga analiza tregojnë se pjesëmarrësit në procesin zgjedhor njohin rëndësinë e transparencës financiare dhe se janë në përputhje me rregullat e përcaktuara në Kodin zgjedhor. KSHPK-ja konfirmon rolin e saj si organ mbikëqyrës që siguron që procesi zgjedhor të zhvillohet në përputhje me normat ligjore, gjë që është thelbësore për forcimin e besimit të publikut në aktivitetet dhe institucionet zgjedhore.

Përfaqësimi mediatik zgjedhor është promovimi i pikëpamjeve, programeve, platformave, arritjeve, aktiviteteve, etj. të partive politike, koalicioneve, grupeve të votuesve dhe përfaqësuesve të tyre. Një pjesë e prezantimit është reklamimi politik me pagesë, që paraqet qasjen e drejtpërdrejtë të pjesëmarrësve të fushatës zgjedhore tek votuesit, përmes së cilës programet zgjedhore, qëndrimet dhe kandidatët promovohen me pagesë.

Me qëllim të transparencës së shpenzimeve të pjesëmarrësve në fushatën zgjedhore, në përputhje me Kodin zgjedhor, radiodifuzerët, mediat e shtypura, mediat elektronike (portalet elektronike), si dhe personat juridikë që menaxhojnë panelet reklamuese dhe bilbordet, janë të detyruar të paraqesin raport për hapësirën reklamuese të përdorur nga secili prej pjesëmarrësve në fushatën

zgjedhore, përveç institucioneve të tjera kompetente dhe Komisionit shtetëror për parandalimin e korrupsionit, të cilët janë të detyruar ta publikojnë atë në faqet e tyre të internetit.

Të dhënat për shumën e shpenzimeve për prezantimin mediatic janë pjesë e raporteve financiare të të gjithë 7 pjesëmarrësve në procesin zgjedhor, të cilat u dorëzuan në KSHPK brenda afateve të përcaktuara ligjore.

RAPORTË PËR PREZANTIM ZGJEDHOR MEDIATIK

	Persona juridik për prezantim mediatic	Raporte të dorëzuara raundi i I-rë		Raporte të dorëzuara raundi i II-të	
Media elektronike	251	49	19,52%	34	13,55%
Televizione	38	23	60,53%	18	47,37%
Radiostacione	36	15	41,67%	14	38,89%
Media të shtypura	11	4	36,36%	3	27,27%
Panele reklamuese dhe bilborde	8	8	100%	3	37,50%

Nga analiza kemi konkluduar se një numër i konsiderueshëm i vogël i subjekteve juridike që kryejnë reklamim politik me pagesë kanë dorëzuar raporte në KSHPK.

Duke qenë se bëhet fjalë për mjete financiare nga buxheti i shtetit që tejkalojnë 77% të totalit të shpenzimeve, mosparaqitja e raporteve përbën shkelje të detyrimeve ligjore të përcaktuara nga Kodi zgjedhor dhe duhet të rezultojë me sanksione ligjore për subjektet juridike. Një veprim i tillë cenon parimin e transparencës së fushatës zgjedhore, qytetarët nuk kanë qasje në informacion mbi shumën e shpenzimeve për reklamim politik, gjë që zvogëlon besimin në procesin e përgjithshëm zgjedhor.

7. Dobësitë e Kodit zgjedhor

Komisioni shtetëror për parandalimin e korrupsionit konstatoi se ka dobësi të konsiderueshme në legjislacionin që rregullon proceset zgjedhore, gjë që krijon nevojë për avancimin, ndryshimin, ndryshimin dhe harmonizimin e tyre. Përkundër disa ndryshimeve në Kodin zgjedhor, ende ka boshllëqe dhe çështje të parregulluara që ndikojnë seriozisht në punën e Komisionit shtetëror për parandalimin e korrupsionit dhe zbatimin efektiv të proceseve zgjedhore.

Dobësitë sistematike në procesin zgjedhor të Republikës së Maqedonisë së Veriut janë pasojë e aspekteve të ndryshme të kornizave ligjore dhe institucionale. Këto dobësi pasqyrojnë mangësitë në rregullimin ligjor, si dhe problemet me zbatimin dhe menaxhimin e proceseve zgjedhore. Fushat kryesore shqetësuese janë mungesa e debatit publik, problemet me transparencën dhe zbatimin e rregulloreve të reja, burimet e kufizuara dhe trajnimi i administratës zgjedhore, si dhe mungesa e mbështetjes për institucionet përgjegjëse për zgjedhjet. Këto probleme rezultojnë në pa parashikueshmëri dhe pasiguri në procesin zgjedhor, të cilat mund të ndikojnë në stabilitetin dhe efikasitetin e tij.

Administrata zgjedhore, përfshirë Komisionin shtetëror për parandalimin e korrupsionit, ka burime të kufizuara njerëzore dhe financiare, të cilat mund të ndikojnë në përgatitjen dhe komunikimin në kohë me organet e tjera zgjedhore dhe publikun. Këto dobësi theksojnë nevojën për të përmirësuar kornizat ligjore dhe institucionale për procesin zgjedhor në mënyrë që të sigurohet stabilitet, transparencë dhe efikasitet më i madh i zgjedhjeve në Republikën e Maqedonisë së Veriut.

Dobësitë kryesore të Kodit zgjedhor

Komisioni shtetëror për parandalimin e korrupsionit përcaktoi nevojën për përmirësimin e legjislacionit që rregullon çështjet në fushën e proceseve zgjedhore, me qëllim ndryshimin, plotësimin dhe harmonizimin e tyre.

Saktësia e rregullativave për financim: Është e nevojshme të rishqyrtohen dhe specifikohen më tej dispozitat e nenit 83 paragrafi 2, veçanërisht në fushën e financimit të fushatës zgjedhore nga llogaria e rregullt e partisë politike dhe donacionet. Kjo i referohet përcaktimit të limiteve individuale dhe totale për mjetet e financuara ose të dhuruara nga persona fizikë dhe subjekte juridike, me qëllim parandalimin e ndikimit të tepruar të interesave private.

Kriteret e parregulluara për financimin nga Buxheti: Në kushtet e financimit të fushatave zgjedhore me mjete buxhetore, neni 76-e duhet të rregullohet më tej duke përcaktuar kriteret e matshme për shpërndarjen e mjeteve nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë së Veriut për reklamim politik të paguar.

Paqartësitë në lidhje me donatorët: Ekziston nevoja për të rregulluar mënyrën në të cilën donatorët do të vërtetohen se nuk janë "persona të lidhur" me radiodifuzerët, mediat e shkruara dhe elektronike kur financojnë ose dhurojnë për partitë politike. Kjo është thelbësore për të shmangur konfliktin e interesit dhe për të siguruar transparencë në financim.

Dispozitat e paspecifikuara për tepricën e mjeteve financiare dhe detyrimet e papaguara: Dispozitat e nenit 85 duhet të rishikohen për të përcaktuar një mënyrë të qartë veprimi kur mjetet financiare të tepërta zbulohen në llogarinë e fushatës zgjedhore ose në rastin e detyrimeve të papaguara.

Mbështetja për kandidatët e pavarur nga koalicionet dhe partitë: Është e nevojshme të rregullohen kushtet në të cilat një koalicion ose parti politike mund të mbështesë një kandidat të pavarur dhe të përdorë mjetet financiare për reklamim politik të paguar në favor të një kandidati të tillë, si dhe të përcaktojë kushtet dhe mënyrën e një mbështetjeje të tillë.

Monitorimi i prezantimit mediatic: Është e nevojshme të ndryshohet Kodi zgjedhor për të caktuar një organ kompetent për monitorimin dhe raportimin mbi prezantimin mediatic të internet portaleve gjatë zgjedhjeve.

Aplikimi i sistemeve ndërvepruese: Neni 76-e paragrafi 11 duhet të plotësohet me krijimin e një sistemi ndërveprues të shkëmbimit të të dhënave dhe kontrollit për aktivitetin e banderolave, që përfshin të gjitha palët e interesuara.

Rregullimi i pjesëmarrjes në fushatën zgjedhore përmes rrjeteve sociale: Ekziston nevoja për të rregulluar mënyrën e organizimit, pagesës, monitorimit dhe raportimit tek autoritetet kompetente për internet prezantim nga pjesëmarrësit në fushatën zgjedhore përmes rrjeteve sociale.

Mediat elektronike - kushtet dhe kriteret: Duhet të specifikohen në mënyrë plotësuese kushtet dhe kriteret që duhet të plotësojnë mediat elektronike në mënyrë që të kenë mundësinë të aplikojnë për reklamim politik në KSHZ.

Shpërndarja e mjeteve buxhetore për reklamim politik me pagesë: Përcaktimi i kriterëve të qarta dhe të sakta për shpërndarjen e mjeteve buxhetore të destinuara për reklamim politik me pagesë në mediat elektronike (internet portalet).

Afatet për pagesën e donacioneve: Rishqyrtimi i afatit të përcaktuar për pagesën e donacioneve, përkatësisht duhet të përcaktohen donacionet që do të paguhen jo më vonë se dita e përfundimit të fushatës zgjedhore.

Rregullimi plotësues i nenit 84-b, paragrafi 8: Rregullimi plotësues i nenit 84-b, paragrafi 8 me të cilin do t'i jepet mundësi Ministrisë së Financave të rregullojë mënyrën e mbajtjes së librave afaristë dhe përgatitjen e raporteve financiare/ raportit financiar për fushatën zgjedhore duke marrë parasysh të gjitha llojet/ burimet e financimit të fushatës zgjedhore, veçanërisht kur ato nuk shkaktojnë gjithmonë fluks parash në llogarinë e transaksionit.

Dispozitat ndëshkuese dhe kundërvajtëse: Rregullimi plotësues i Kodit zgjedhor, i cili në pjesën e Dispozitave ndëshkuese dhe kundërvajtëse do të parashikojë gjoba për mediat elektronike (portalet elektronike) në rast të mos dorëzimit të Raportit për hapësirën reklamuese të përdorur nga secili pjesëmarrës në fushatën zgjedhore dhe mjetet e paguara dhe të kërkuara mbi atë bazë.

Trajnim dhe mbështetje për raportimin financiar: Ekziston nevoja për të caktuar një organ që do të zhvillojë trajnimet në lidhje me raportimin financiar, i cili do të përmirësojë transparencën dhe informimin në kohë për publikun në lidhje me financimin e fushatës zgjedhore.

Këto dobësi sugjerojnë nevojën për përmirësime serioze të Kodit zgjedhor për të siguruar rregullim të drejtë, transparent dhe efikas që do t'i mundësojë Komisionit shtetëror për parandalimin e korrupsionit, si dhe të gjitha institucioneve të zbatojnë në mënyrë efektive kompetencat e tyre dhe të kontribuojnë në integritetin e proceseve zgjedhore në Republikën e Maqedonisë së Veriut.

8. Konkluzion

Komisioni shtetëror për parandalimin e korrupsionit në përputhje me nenin 36 paragrafi 3 të Ligjit për parandalimin e korrupsionit dhe konfliktit të interesit përgatiti një Raport të veçantë për situatat e përcaktuara në financimin e zgjedhjeve presidenciale 2024.

Raporti i veçantë për situatat e përcaktuara në financimin e fushatës zgjedhore për zgjedhjen e Presidentit të Republikës së Maqedonisë së Veriut 2024 nga Komisioni shtetëror për parandalimin e korrupsionit është një pasqyrë gjithëpërfshirëse e aspekteve financiare të procesit zgjedhor, duke u përqëndruar në veçanti në të ardhurat, shpenzimet dhe kornizën ligjore në lidhje me financimin e fushatave zgjedhore.

Raporti analizon në mënyrë të detajuar edhe procedurat administrative që lidhen me financimin e fushatës zgjedhore.

Ky dokument ofron një analizë të detajuar të flukseve financiare, dobësive të identifikuara, dhe masave të propozuara për përmirësimin e transparencës dhe efikasitetit të aktiviteteve zgjedhore, si dhe përmirësimin e rolit të Komisionit shtetëror për parandalimin e korrupsionit në luftën kundër korrupsionit, nëpërmjet trajtimit efektiv të rasteve dhe zbatimit të masave për rritjen e transparencës dhe llogaridhënies ndaj qytetarëve.

Komisioni shtetëror për parandalimin e korrupsionit ka arritur sukses të konsiderueshëm në luftën kundër korrupsionit. Komisioni ka treguar efikasitet dhe vendosmëri në trajtimin e rasteve të parregullsive në lidhje me fushatën zgjedhore. Ky raport flet për rastet që u përpunuan, të cilat rezultuan në vendosjen e sanksioneve të duhura dhe marrjen e masave ndaj personave përgjegjës. Komisioni shtetëror për parandalimin e korrupsionit, përmes aktiviteteve të tij, forcoi rolin e tij si autoritet mbikëqyrës dhe kontribuoi ndjeshëm në rritjen e besimit në procesin zgjedhor. Secila procedurë u krye në mënyrë transparente, e cila siguroi llogaridhënie dhe përgjegjësi më të madhe

nga ana e aktorëve politikë. Kjo nxjerr në pah progresin e KSHPK-së në krijimin e një procesi zgjedhor të drejtë dhe me integritet duke zvogëluar rreziqet e aktiviteteve korruptive.

Raporti përfshin aktivitetet që KSHPK-ja, ndërmerr para fillimit të një fushate zgjedhore, si masa parandaluese duke publikuar **njoftime** mbi kufizimet ligjore në shpenzimin e mjeteve buxhetore, me qëllim zvogëlimin e aktiviteteve të paligjshme gjatë procesit zgjedhor.

Për më tepër, duke analizuar të gjitha **291 kërkesat për mendim**, detektojmë se ato lidhen më së shpeshti me çështje në fushën e punësimit, avancimit në detyrë, kryerjes së procedurave disiplinore, fillimit të ndërtimit të objekteve, tjetërsimit të pronës dhe aktiviteteve të ngjashme gjatë periudhës zgjedhore, si dhe se kërkuarit më të shpeshtë të mendimit janë ministritë, komunat, shkollat dhe institucionet shëndetësore, gjë që tregon nevojën për të rregulluar më tej aktivitetet e ndaluara gjatë procesit zgjedhor, me qëllim shmangien e veprimeve të paligjshme dhe shpenzimin e paligjshëm të mjeteve buxhetore.

Lidhur me detyrimin ligjor për dorëzimin e të dhënave për **automjetet zyrtare** në dispozicion të institucioneve, konstatojmë një shkallë të ulët të zbatimit të këtij detyrimi ligjor nën 50%, si dhe mungesën e një vendimi normativ për sanksionimin nga KSHPK-ja, që zvogëlon mundësinë e parandalimit të keqpërdorimit të automjeteve zyrtare për qëllime të fushatës zgjedhore. Për të rritur transparencën, Komisioni ka publikuar të gjitha institucionet që nuk kanë dorëzuar informacion brenda afatit ligjor.

Nga burimet e përgjithshme të financimit të fushatës zgjedhore në vlerë prej 459,815,831 denarë, 77% janë mjete nga buxheti i shtetit, prandaj KSHPK-ja thekson nevojën për shfuqizimin e këtij lloji financimi, për shkak të ekzistencës së rreziqeve të korrupsionit dhe ndikimit të ardhshëm të partive politike, në politikën editoriale të mediave. Komisioni shtetëror i zgjedhjeve ka paguar vetëm 78% të detyrimit të përgjithshëm për reklamim politik me pagesë.

Lidhur me **procedimin e lëndëve** për këtë proces zgjedhor, informuam se KSHPK-ja formoi gjithsej 65 lëndë, të cilat janë rezultat i raportimeve për shkelje të dyshuara të Kodit zgjedhor dhe Ligjit për parandalimin e korrupsionit dhe konfliktit të interesit, lëndë të formuara me iniciativë të Komisioni, sipas raportimeve të paraqitura, si dhe një kundërshtimi të paraqitur nga një organizator i një fushate zgjedhore. Nga totali i vendimeve të marra, janë marrë 30 vendime për ndalim, 15 vendime për refuzim, ndërsa 8 raste janë mbyllur me konkluzione për shkak të përmbajtjes identike ose të ngjashme.

Për lëndët e zgjedhjeve presidenciale, filluam **6 iniciativa** për inicimin e procedurës për ndjekje penal, si dhe 4 iniciativa para autoriteteve kompetente për fillimin e procedurës për përcaktimin e përgjegjësisë së personave zyrtarëve.

Lidhur me detyrimin ligjor për **dorëzimin e raporteve**, konstatojmë se një numër i konsiderueshëm i vogël i subjekteve juridike që kryejnë reklamim politik me pagesë kanë dorëzuar raporte në KSHPK, gjë që cenon parimin e transparencës së fushatës zgjedhore dhe zvogëlon besimin në procesin e përgjithshëm zgjedhor, për të cilin nuk janë vendosur sanksione nga institucionet kompetente.

KSHPK **kontribuon** dukshëm në mbrojtjen e ligjshmërisë, objektivitetit dhe transparencës së procesit zgjedhor përmes monitorimit dhe kontrollit efektiv të financimit, aktiviteteve parandaluese dhe menaxhimit të raportimeve për parregullsi. Duhet të **vazhdojë** përmirësimin e mekanizmave për ballafaqim me parregullsi të zgjedhore dhe të inkurajohet ndërgjegjësimi dhe pjesëmarrja e publikut në zbulimin e aktiviteteve korruptive, gjë që është thelbësore për ruajtjen e proceseve demokratike dhe besimin e qytetarëve në institucione.

Raporti detajon mangësi të shumta në kornizën ligjore dhe administrative që rregullon procesin zgjedhor dhe financimin e fushatave zgjedhore në Republikën e Maqedonisë së Veriut. Pavarësisht ekzistencës së legjislationit, probleme të rëndësishme në zbatim krijojnë rrezik për korrupsion. Kjo është veçanërisht e theksuar në zbatimin joadekuat të dispozitave ligjore, gjë që çon në një rrezik në rritje të keqpërdorimit të mjeteve financiare. Procedurat administrative, si raportimi i

donacioneve dhe shpenzimeve nga partitë politike, janë gjykuar si shumë komplekse dhe joefikase, duke çuar në rritjen e shpenzimeve administrative dhe prolongimeve. Reformimi i këtyre proceseve është i nevojshëm për të arritur efikasitet më të madh dhe për të zvogëluar mundësitë për korrupsion.

Raporti thekson nevojën për të forcuar sistemet e monitorimit dhe mbikëqyrjes për të siguruar transparencë dhe llogaridhënie më të madhe në financimin e fushatave zgjedhore. Menaxhimi financiar është një sfidë serioze, por suksesi i KSHPK-së në luftën kundër korrupsionit dhe trajtimin e parregullsive është i dukshëm dhe i rëndësishëm pavarësisht nga të gjitha sfidat.

Komisioni shtetëror për parandalimin e korrupsionit rekomandon vendosjen e mekanizmave të rinj për monitorimin e të ardhurave dhe shpenzimeve, si dhe riorganizimin e proceseve administrative për menaxhim më efikas të burimeve dhe zvogëlimin e mundësive për korrupsion.

Ky raport është një dokument i rëndësishëm që ofron një pasqyrë të qartë të gjendjes së financimit të fushatës zgjedhore në Maqedoninë e Veriut në vitin 2024. Përmes një rishikimi të detajuar të të ardhurave, shpenzimeve dhe kuadrit ligjor, raporti thekson nevojën për reforma dhe përmirësime që do të sigurojnë një proces zgjedhor të drejtë dhe transparent në të ardhmen.

